

ویرانه‌های جرم‌خیز کنار باغ رحیم‌آباد بیرجند

به گزارش پایگاه خبری تحلیلی تحول اجتماعی به نقل از گزارش ایرنا رحیم‌آباد بیشتر به روستای تاریخی در دل شهر بیرجند معروف بود اما با گذشت زمان و فروریختن سقف‌ها و دیوارهای کاهگلی ساختمان‌های قدیمی حالا آنچه به جا مانده، معماری سنتی باارزش نیست بلکه ویرانه‌هایی است که پاتوق خلاف‌کاران حساب می‌آید.

مهمتر اینکه این محله در محدوده‌ای بین باغ و عمارت تاریخی رحیم‌آباد بیرجند، بوستان شهدای گمنام، ساختمان استاندار، چند مجموعه اداری و خدماتی و ۲ بلوار اصلی شهر قرار دارد و دیدن وضع آن با چنین موقعیتی برای هر بیننده‌ای تعجب‌آور است.

خبرنگار ایرنا در گذر از خیابان معروف آیت الله مدرس شهر بیرجند که ساختار نو، فروشگاه‌های شیک و آپارتمان‌های جدید دارد در انتهای همین خیابان به محله قدیمی با بافت روستایی رفته که به محله رحیم‌آباد مشهور است.

اینجا ورودی و خروجی مشخصی ندارد، از هر قسمتی که وارد شویم فقط و فقط کوچه‌های خاکی و خانه‌های بسیار قدیمی را می‌توان دید؛ انگار رد پای زلزله از اینجا عبور کرده، نه درختی است و نه گنجشکی که از سر شوق بر آسمان روستای رحیم‌آباد در دل شهر پرواز کند.

مکانی که سال‌ها پیش محل عبور و مرور امرا و بزرگان بود، امروز نشیمن‌گاه معتادان و مجرمان شده است. رسانه‌های استان نیز بارها برای این آتش پنهان زیر خاکستر قلم زدند و هشدار دادند که اگر به معضلات این بافت قدیمی توجه نشود دیر یا زود آسیب‌های نهفته پشت دیوارهای کوتاه این محروبه‌ها سر بیرون می‌آورد و وجهه فرهنگی و تاریخی شهر را در کنار چند اثر تاریخی ارزشمند محدود می‌کند.

معايير کم‌عرض و خاکی، خانه‌های بدون سقف و دیوارهای فروریخته، انباشتنی از زباله‌ها و پرچین‌های حلی، نمای کلی از این بافت قدیمی است؛ البته در این میان از برخی خانه‌ها هنوز هم بوی زندگی به مشام می‌رسد.

محل امن برای ارتکاب جرم و بزه

خبرنگار ایرنا به واسطه شهروندی که شاهد برخی ناهنجاری‌ها در یکی از ویرانه‌های این محله بوده است، راهی کوچه‌های رحیم‌آباد می‌شود.

این شهروند که ما را تا پایان تهیه گزارش همراهی کرد از همان ابتدای ورود به محله رحیم‌آباد، کوچه تنگ و باریک را نشان داد که در انتهای آن دیواری به‌تازگی سیمان شده است و گفت: اینجا را که می‌بینید سیمان شده ورودی یک دالان بزرگ است که تا کوچه بعدی ادامه دارد و به همین خاطر محلی امن برای برخی کارهای خلاف شده بود و وقتی به شهرداری اطلاع دادیم، اینجا را مسدود کردند.

همچنان که در مسیر کوچه‌های باریک و خاکی رحیم‌آباد پیش می‌رویم به برخی خرابه‌ها می‌رسیم که گویا زمان زیادی از آخرین حضور معنادار در آنجا نگذشته است زیرا هنوز آثاری از استعمال مواد مخدر به خوبی مشاهده می‌شود.

در برخی دیگر از نقاط این محله همان مکان‌های جرم‌خیز باز هم مشاهده می‌شود و به گفته یکی از ساکنان، عده‌ای شبانه در آن رفت و آمدهای مشکوک دارند و از این بابت ناامنی برای ساکنان محل ایجاد می‌شود.

او که حدود ۴۰ سال از عمرش را در یکی از خانه‌های رحیم‌آباد زندگی کرده است، اکنون با این گلایه مخاطب گفت و گوی ما می‌شود که «چرا این محله در برنامه‌های شهری مسوولان دیده نمی‌شود؟»

این شهروند با بیان اینکه فعلا هشت خانوار اینجا ساکن هستند گفت: جمعیت رحیم‌آباد فیلا بیشتر بود اما به خاطر بی‌توجهی به این محله بسیاری از افرادی که تمکن مالی یافتند، زندگی در این محل را رها کردند و به نقطه‌های بهتری از شهر رفتند، افرادی هم که مانده‌اند توان مالی بالا ندارند.

وی اضافه کرد: در هر ساعت از شبانه‌روز که به این ویرانه‌ها سر بزنید در هر گوشه‌ای می‌توانید انواع جرم و کارهای خلاف را ببینید.

این شهروند دیوارهای فرسوده خانه‌ای که به همراه مادرش عمری را در آن سپری کرده است، نشان داد و گفت: حتی اجازه بازسازی این دیوارها را نداریم؛ به نظر شما با یک زلزله چند ریشتری این دیوارها دوام می‌آورد؟!

یکی از ساکنان خیابان پاسداران بیرجند که نزدیک محله رحیم‌آباد است هم به خبرنگار ایرنا گفت: چند مورد بزهکاری و جرم در ویرانه‌های این محله را مشاهده و به شهرداری گزارش کردیم اما به نظر می‌رسد باید فکر اساسی برای این مکان‌ها کرد.

وی با بیان اینکه وضعیت این محله کنار باغ تاریخی رحیم‌آباد در شأن مرکز استان نیست ادامه داد: مردم ساکن در این بافت قدیمی هنوز از برخی امکانات مثل گاز طبیعی محروم هستند.

میراث فرهنگی محدودیتی برای تخریب و بازسازی ندارد

در نگاه اول به نظر می‌رسد به خاطر اینکه رحیم‌آباد یک بافت قدیمی در شهر بیرجند است از مشکلات اساسی ساکنان این محل برای بازسازی منازل یا ساماندهی مخروبه‌ها مجوزهای سختگیرانه میراث فرهنگی باشد؛ اما معاون میراث فرهنگی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان جنوبی در این باره گفت: هیچ محدودیتی برای تخریب و بازسازی بناهای فرسوده در رحیم‌آباد نداریم اما باید این اقدامات در چارچوب قوانین میراث فرهنگی باشد.

علی شریعتی‌منش با اشاره به وجود چند اثر ثبت ملی در این بافت قدیمی از شهر افزود: این بناها از جمله آب انبار قدیمی و باغ و عمارت رحیم‌آباد باید حفظ و حراست شود اما برای ساخت و ساز در سایر بناها هیچ محدودیتی وجود ندارد.

وی ضمن تاکید بر اینکه برای صدور مجوز ساخت و ساز باید نما و ارتفاع محدود رعایت شود گفت: اگر آسیبی به بناهای ثبت ملی وارد نشود تخریب سایر بناها بلامانع است و مجوزهای لازم نیز صادر می‌شود.

معاون میراث فرهنگی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان جنوبی اظهار داشت: درصدد هستیم بعد از تهیه طرح تفصیلی از سوی اداره کل راه و شهرسازی، برنامه مشابه بافت تاریخی اکبری را در این محله با همکاری شهرداری برای ساماندهی معابر آن انجام دهیم.

وی زمان‌بندی برای اجرای طرح مورد نظر ارائه نکرد و افزود: بعد از تهیه طرح تفصیلی شهرداری و میراث فرهنگی می‌توانند سنگ فرش و جداره‌سازی معابر را انجام دهند.

مسوولان نا الان چه کردند؟

در این زمینه مجموعه‌ای تصمیم‌گیر وجود دارد به نام "کارگروه پیش‌بینی و پیشگیری از گسترش بافت‌های ناکارآمد ذیل ستاد استانی بازآفرینی شهری" که جلسات آن به ریاست معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری خراسان جنوبی برگزار می‌شود.

جمعی از مسوولان قضایی، اجرایی و شهری ۲۴ شهریور امسال در راستای پیگیری بند اول از مصوبات اولین جلسه کارگروه پیش‌بینی و پیشگیری از گسترش بافت‌های ناکارآمد شهری استان، از برخی اماکن و منازل که دچار فرسودگی یا تخریب شده و محلی برای تجمع افراد بزهکار و معتاد است، بازدید کردند.

وضعیت نامناسب این مکان‌ها که گویا هنوز تعیین تکلیف نشده بود، ناراضی‌های اهالی و ساکنان محله‌ها را در پی داشت و در این بازدید علاوه بر معاون دادگستری خراسان جنوبی، معاون دادستان عمومی و انقلاب بیرجند، مدیران شهرداری، بهزیستی، اوقاف و امور خیریه، فرمانداری بیرجند و خبرنگاران نیز حضور داشتند.

معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری خراسان جنوبی در حاشیه آن بازدید گفت: ۱۲ بافت ناکارآمد شهری و جرم‌خیز در شهر بیرجند، تعیین تکلیف و نسبت به تخریب آنها تصمیم‌گیری شد.

حجت الاسلام پدلا] وحدانی‌نیا افزود: برخی از این بافت‌ها مربوط به بخش دولتی است که در همین بازدید هماهنگی‌های لازم برای تخریب یا ساماندهی آنها صورت گرفت.

وی گفت: در ارتباط با بافت‌های با مالکیت شخصی نیز طبق دستور معاون دادستان بیرجند آخرین اخطار ارسال می‌شود و پس از ۴۸ ساعت شهرداری نسبت به تخریب بنا اقدام خواهد کرد.

معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری خراسان جنوبی بیان کرد: بافت‌های ناکارآمد که به پاتوق معنادان تبدیل شده، وضعیتی نابهنجار را برای شهر بیرجند ایجاد کرده است و غیر از مصرف مواد مخدر انواع فساد در این بافت‌ها انجام می‌شود.

وی با بیان اینکه این روند زینده استان و شهر فرهنگی ما نیست افزود: اولویت بر محصور شدن این مکان‌ها است نه تخریب اما بخش دولتی و خصوصی در این زمینه باید همکاری لازم را داشته باشند.

وحدانی‌نیا گفت: در صورتی که این مکان‌ها ساماندهی نشود تا مهلت مقرر که از ۱۰ روز تا یک ماه برای سازمان‌های دولتی و ۴۸ ساعت پس از آخرین اخطار به مالکان خصوصی اعلام شد، شهرداری بیرجند نسبت به تخریب بنا اقدام می‌کند و هزینه‌های مورد نظر هم اخذ خواهد شد.

آغاز تخریب و پاکسازی مکان‌های جرم‌خیز از محلات دیگر

۲ هفته بعد سرپرست وقت شهرداری بیرجند اعلام کرد: در اجرای برنامه پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی، تخریب و پاکسازی بافت ناکارآمد شهری و جرم‌خیز در شهر بیرجند آغاز شد و به‌صورت مرحله‌بندی با هماهنگی دستگاه قضایی انجام می‌شود.

علی عدل افزود: تیمی متشکل از نماینده دادستانی، نیروی انتظامی، فرمانداری و شهرداری بیرجند بازدیدهای میدانی از بافت‌های ناکارآمد شهری را به‌صورت دوره‌ای هر ۲ هفته یک بار انجام می‌دهند.

وی با اشاره به اینکه آخرین بازدید ۲ هفته قبل با حضور معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری خراسان جنوبی انجام شد گفت: پاکسازی برخی از این مناطق در بازدید اخیر مورد تأکید قرار گرفت و اگرچه شهرداری قبلا هم به مالکان این بناهای مخروبه اخطارهای لازم را داده بود اما چون اقدامی صورت نگرفت مجدد فرصت ۴۸ ساعته دادیم و پس از آن با حکم قضایی اقدام به تخریب کردیم.

معاون امور عمرانی، حمل و نقل و ترافیک شهرداری بیرجند اضافه کرد: تقاطع بلوار شهدای عبادی و پیامبر اعظم (ص) معروف به محله "عباس‌آباد" به پاتوق معنادان تبدیل شده بود که گلابه شهروندان را هم در پی داشت لذا شهرداری با هماهنگی دستگاه قضایی اقدام به تخریب، تسطیح و حمل مصالح کرد تا از حیط جرم‌خیزی پاکسازی شود.

وی گفت: عملیات تخریب در چند پاتوق دیگر در محله ۱۷ شهریور هم انجام شده و مکان‌هایی در جمهوری ۳۱ و خیابان شهدا نیز بازدید و اخطارهای لازم به مالکان داده شد لذا با توجه به مکاتباتی که دستگاه فضا انجام داده است اگر مالکان اقدام نکنند تخریب آن در دستور کار شهرداری قرار دارد.

پس از این اقدامات بود که ساماندهی محله رحیم‌آباد بیرجند هم مطالبه شد و معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری خراسان جنوبی درباره برنامه ساماندهی این محله گفت: هرگونه گزارش از آسیب‌های انجام‌گرفته در این محله مورد بررسی قرار می‌گیرد و قطعاً اگر محاصل پایش‌ها و بررسی‌ها به ما گزارش شود دستگاه‌های مسئول را برای رسیدگی بیشتر بسیج می‌کنیم.

حجت الاسلام وحدانی نیا افزود: تاکنون بازدید جمعی از این محل نداشتیم اما امسال در بافت‌های ناکارآمد خیابان‌های انقلاب، مطهری، حکیم نزاری و ۱۷ شهریور بازدیدهایی از مکان‌های جرم‌خیز انجام شد و با دستور قضایی ساماندهی شده‌اند.

وی با تأکید بر اینکه دستگاه‌های اجرایی موظف هستند وظایف خود را در قبال پیشگیری از وقوع جرم در مناطق شهری انجام دهد اظهار داشت: حتی اگر مکان بافت تاریخی باشد نباید آن را رها کنند بلکه میراث فرهنگی و سایر دستگاه‌ها وظایفی دارند که طبق آن باید انجام مسئولیت کنند.

معاون اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری خراسان جنوبی تأکید کرد: در صورت بی‌توجهی برخی از اماکن مستعد جرم‌خیزی هستند و نباید تبدیل به فضایی برای آسیب اجتماعی شوند.

طرح پیشنهادی برای ساماندهی محله رحیم‌آباد

برای پیگیری اقدامات سایر دستگاه‌ها سراغ معاون شهرسازی و معماری اداره کل راه و شهرسازی خراسان جنوبی رفتیم که وی گفت: برای گذراندن اراضی محله قدیم رحیم‌آباد طرح پیشنهادی در حوزه شهرسازی و معماری در دست انجام است.

محمدحسین قاسمی افزود: در نظر داریم مطابق محله اکبری (مجاور باغ و عمارت اکبری بیرجند) ساماندهی رحیم‌آباد را هم با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی به انجام رسانیم.

وی گفت: طرح پیشنهادی حوزه شهرسازی و معماری اداره کل راه و شهرسازی خراسان جنوبی توسط کارشناسان در حال تهیه است و اگر مورد تأیید میراث فرهنگی و شهرداری قرار گیرد برای اجرا به کمیسیون ماده پنج ارجاع خواهد شد.

معاون شهرسازی و معماری اداره کل راه و شهرسازی خراسان جنوبی با اشاره به انجام نقشه‌برداری از بافت قدیمی رحیم‌آباد اظهار داشت: چنانچه طرح پیشنهاد حوزه شهرسازی و معماری این اداره کل مورد تأیید نباشد باید برای طرح مشاور در نظر گرفته شود که این مهم به اعتبار برای مطالعات بیشتر نیاز دارد.

وی در پاسخ به این سوال که چه زمانی طرح کارشناسی در عمل پیاده‌سازی خواهد شد گفت: زمان مشخصی برای این موضوع نمی‌توان پیش‌بینی کرد اما کارشناسان حوزه معماری و شهرسازی تلاش دارند تا هرچه سریعتر طرح پیشنهادی خود را ارائه دهند.

شهرداری برای تخریب با مانع مواجه است

اما معاون خدمات شهری شهرداری بیرجند گفت: برخی از نقاط این محله پاتوق جرایم اخلاقی و اعتیاد است اما شهرداری نمی‌تواند تخریب کند.

پرسیدیم چرا؟ که محمد محمدرزاده اظهار داشت: تا زمانی که تکلیف معابر و مالکیت این نقاط مشخص نشود، کاری از دست شهرداری ساخته نیست.

وی افزود: برای موضوع آسیب‌های اجتماعی در محله قدیم رحیم‌آباد تاکنون چند مورد بازدید انجام شد و برخی از نقاط که مانع و اعتراضی نبوده، دیوارگیری انجام شده است.

معاون شهردار بیرجند گفت: لازم است کمیته‌ای متشکل از دستگاه‌های مسئول برگزار و تکلیف مشخص شود لذا اگر از سوی دستگاه قضا بتوان مهلت ۴۸ ساعته به مالکان داد، شهرداری می‌تواند با حکم قضایی ورود پیدا کند.

وی به تکالیفی که برعهده ادارات راه و شهرسازی و میراث فرهنگی است هم اشاره کرد و افزود: باید طرح تفصیلی برای این محله تهیه شود تا با مشارکت میراث فرهنگی بتوانیم ساماندهی معابر را انجام دهیم.

محمدرزاده گفت: در برخی نقاط دیوارهای خطرناک وجود دارد که باید از آنجا رفع خطر شود اما مالکیت مشخص نیست، در برخی جاها هم بین وارث اختلاف است که اجازه تخریب نمی‌دهند.

وی تصریح کرد: ساماندهی این نقاط به کمیته‌ای برای تعیین تکلیف نیاز دارد تا مهلت ۴۸ ساعت به مالکان داده شود و اگر بای کار نباشند با حکم قضایی شهرداری ورود پیدا کند.

معاون خدمات شهری شهرداری بیرجند افزود: چند نفر دیوارگیری و مقدماتی را انجام دادند که خطر ریزش کم شود ولی اینها مُسکن است و باید در سطح استان مسوولان به جمع‌بندی برسند.

وی گفت: مسوولان شهرداری اخیراً هم بازدیدی انجام دادند و برخی جاها و نقاطی که پاتوق بوده، دیوارگیری شده که مانع و اعتراض وجود نداشته است.

وجود یک روستا در وسط شهر بیرجند، آن هم با همان طاهر و معماری سنتی، خانه‌های خشت و گلی و گنبدی که با کوچه‌های باریک به هم متصل هستند، به همراه حوض انبار قدیمی و جوی آبی که از فئات سرچشمه گرفته می‌توانست صدها گردشگر را به این نقطه از خراسان جنوبی بکشاند و نام «رحیم‌آباد» را جهانی کند.

اما آنچه مشاهده می‌شود روستایی که روزگاری نام بهشت برانده‌اش بود با خانه‌های انبوه از درختان تنومند، آوار گنجشکان بر سر شاخه‌ها، همراه با خنده کودکان و مردمانی دریا دل، امروز در مرکز استان روزهای عجیب و غریب را می‌گذرانند و نیازمند همت و هم‌افزایی برای ساماندهی است.

نویسنده : مجتبی کدی، تاریخ ارسال : شنبه 22 آبان 1400 ساعت 9:30 قبل از ظهر